

การศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

กรณีศึกษา ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

The Study of the Criteria for Analyzing the Potential of Establishing a Conservation-
based Tourist Attraction : A Case Study of Tambon Koh Yor,
Amphoe Muang, Changwat Songkhla

ณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล

Narongsak Suriyavarakul

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Master of Science Thesis in Environmental Management

Prince of Songkla University

2546

ชื่อวิทยานิพนธ์	การศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา
ผู้เขียน	นายณรงค์ศักดิ์ สุริยวารกุล
สาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2545

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาเกณฑ์ในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบล เกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัด สงขลา (2) เพื่อวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเกาะยอ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยใช้เกณฑ์ที่กำหนดขึ้น (3) เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเกาะยอ อำเภอ เมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม การสนทนากลุ่ม และการสัมภาษณ์ชุมชนและหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

ผลการออกแบบปัจจัยในการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยดัดแปลงจากปัจจัยที่ใช้ในการบ่งชี้ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจิตศักดิ์ พุดมจร (2543) ได้ปัจจัยทั้งสิ้น 29 ข้อ โดยแบ่งตามองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ดังนี้ **องค์ประกอบด้านพื้นที่** ได้แก่ (1) ความมีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและดึงดูดใจ (2) ความหลากหลายของศิลปกรรม (3) ความหลากหลายของกิจกรรมทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต (4) ประเพณีที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม (5) ความสามารถในการรับการเปลี่ยนแปลงต่อระบบนิเวศและวัฒนธรรม (6) ความยากง่ายในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (7) วัฒนธรรมทางการเกษตร (8) ปริมาณและความปลอดภัยของน้ำใช้ (9) สภาพพื้นที่ (10) เนื้อที่ในการประกอบกิจกรรม **องค์ประกอบด้านการจัดการ** ได้แก่ (11) การจัดการขยะ (12) การจัดการคุณภาพเสียง (13) การจัดการคุณภาพน้ำ (14) การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะกับพื้นที่ (15) การจัดการด้านความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน (16) การจัดการพื้นที่ให้เหมาะสมกับประเภทของแหล่งท่องเที่ยว (17) ความคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) (18) มาตรการในการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (19) คุณภาพในการให้บริการ **องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ** ได้แก่ (20) ประโยชน์และความคุ้มค่าในการเรียนรู้

(21) รูปแบบและวิธีการสื่อความหมาย (22) เนื้อหาความรู้ประกอบการสื่อความหมาย (23) ความหลากหลายของกิจกรรมในพื้นที่ (24) ความเหมาะสมหรือเอื้ออำนวยต่อกระบวนการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์และห่วงใยทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม **องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม** ได้แก่ (25) ประโยชน์ต่อชุมชนด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (26) ผลประโยชน์ต่อชุมชนด้านเศรษฐกิจ (27) โอกาสในการสนับสนุนด้านพัฒนาจากองค์กรของรัฐและเอกชน (28) การยอมรับและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (29) ความตระหนักต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมของชุมชนและนักท่องเที่ยวเอง

ผลจากการวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของเกาะยอพบว่า เกาะยอมีศักยภาพปานกลางในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยมีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูงได้แก่ ด้านพื้นที่ และด้านการมีส่วนร่วม ส่วนที่มีศักยภาพปานกลางได้แก่ ด้านการจัดการ และด้านกิจกรรมและกระบวนการ

การวิเคราะห์ศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในจุดท่องเที่ยวแต่ละจุด โดยพิจารณาตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่าจุดท่องเที่ยวสถาบันทักษิณคดีศึกษามีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูงได้แก่ ด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่มีศักยภาพปานกลางได้แก่ ด้านการจัดการและด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่วนจุดท่องเที่ยวกลุ่มทอผ้าราชวดี แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และแหล่งท่องเที่ยววัดคะแนนศักยภาพเท่ากันในแต่ละองค์ประกอบ คือมีองค์ประกอบที่มีศักยภาพสูงได้แก่ ด้านพื้นที่และด้านการมีส่วนร่วม องค์ประกอบที่มีศักยภาพปานกลางได้แก่ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ ส่วนองค์ประกอบที่มีศักยภาพต่ำได้แก่ ด้านการจัดการ

แม้ว่าพื้นที่เกาะยอจัดเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ แต่ยังมีปัญหาในด้านการจัดการและด้านกิจกรรมและกระบวนการ จึงควรที่จะมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในการวางแผนจัดการ รวมทั้งกำหนดกิจกรรมและกระบวนการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

Thesis Title The Study of the Criteria for Analyzing the Potential of Establishing a Conservation-based Tourist Attraction : A Case Study of Tambon Koh Yor, Amphoe Muang, Changwat Songkhla

Author Mr. Narongsak Suriyavarakul

Major Program Environmental Management

Academic Year 2002

Abstract

This research is aimed to (1) study the criteria for analyzing the potential of establishing a conservation-based tourist attraction : a case study of Tambon Koh Yor, Amphoe Muang, Changwat Songkhla; (2) analyse the potential of establishing a conservation-based tourist attraction of Tambon Koh Yor, Amphoe Muang, Changwat Songkhla; (3) search for guidelines for developing the conservation tourism of Tambon Koh Yor, Amphoe Muang, Changwat Songkhla. The Researcher collected data by interviewing with tourists, focus group discussions and interviews with community.

The results of the study are as follows : Factors for analyzing the potential of establishing a conservation-based tourist attraction, which were modified from factors for identifying the potential of ecotourist attraction proposed by Jittasak Putthajorn (2543), are in total 29 factors. These factors cover 4 dimensions of conservation tourism. **The dimension of area** includes (1) identity and attraction, (2) the diversity of art, (3) the diversity of the activities for culture and ways of life, (4) the tradition that attracts tourists, (5) carrying capacity for changes in ecosystem and culture, (6) access to tourist attractions, (7) agricultural activities, (8) the quantity and safety of water supply, (9) physical conditions of the area, (10) adequate area for activities. **The dimension of management** includes (11) solid waste management, (12) the management of noises, (13) water management, (14) appropriate facilities, (15) safety, (16) the management of zoning, (17) carrying capacity, (18) measurement for preventing environmental impacts, (19) quality of service. **The dimension of activity and process** includes (20) utility and

worthiness of learning, (21) means and methods of interpretation, (22) contents of the interpretation, (23) diversity of activities, (24) the appropriateness of activities to promote conservation awareness. **The dimension of community participation** includes (25) benefit for the community in terms of environmental resource conservation, (26) benefit for the community, (27) support from government and private agencies, (28) participation and acceptance of community, and (29) the awareness of community members and tourists about environmental effects.

The analysis shows that Koh Yor has moderate potential. The dimension with high potential are the dimensions of area and participation, and those with moderate potential are the dimensions of management and activity and process.

The analyses of potential of establishing a conservation-based tourist attraction are also based on each specific tourist attraction. It is found that the Institute for Southern Thai Studies has high potential in the dimensions of area and participation factors and moderate potential in the dimensions of management and activity and process. For the Rajawat weaving group, natural and agriculture tourist attraction, as well as, temples, they have high potential for the dimensions of area and participation and moderate potential for the dimensions of activity and process, and low potential for the management dimension.

Although Koh Yor is an appropriate area for conservation tourism, some problems in the dimension of activity and process are evident. It is important to promote the development of human resources in terms of management and skill, as well as designing appropriate activities and process compatible with conservation tourism approaches.